

Shakespeare e departe...

La patru secole și un an de la data – presupusă? – scrierii dramei **Othello**, trupa Szigligeti își propune un nou spectacol, cu seriozitatea, grija și, de ce nu, teama abordării unei capodopere care a mai văzut lumina scenei orădene, într-un vechi locaș teatral, în august 1864, jucată aici de actorii clujeni și, în ianuarie 1901, în actuala clădire, tocmai terminată, jucată de către actorii trupei maghiare orădene. Frumos trecut, nimic de zis. În plus, se știe ce atracție nemaipomenită prezintă, pentru orice actor, celebrele personaje shakespeareene: Romeo, Julieta, Ofelia, Hamlet, Lear, Othello...

Iată că directorul trupei maghiare, Meleg Vilmos, s-a gândit că ar fi nimerit să dea satisfacții profesionale unui mănunchi de actori buni ai trupei și, în primul rând, lui Medgyesfalvi, unul dintre cei mai bine cotați membri ai ei.

Până aici toate bune și frumoase, numai că de la intenție la realizare drumul e destul de lung ...

Invitat să pună în scenă această piesă, experimentatul regizor Kincses Elemer n-a reușit să treacă de un anume prag al mijlociului, poate neavând, în calitatea sa de colaborator, chiar toate pârghiile la îndemână (timp de repetiție, mijloace materiale, etc.). Cert este că spectacolul nu depășește ambițiile unui workshop atent lucrat, cu singura ambiție de a-i dezvăța mai degrabă decât de a-i învăța pe actori ceva și anume jocul atent într-un spațiu complet gol, actorul față în față cu alt actor și nu mai puțin el cu el, situație care presupune concentrare maximă, capacitate de interiorizare, etc. De a-i dezvăța, zic, să joace operetistic, desfăcut, nu arareori pe deasupra, cochetând cu publicul părtaș la succesul comedioarelor muzicale, apelând la nenumărate elemente de decor și recuzită.

Dacă acestea i-au fost principalele ambiții, lucrul e ca și făcut, dar la Shakespeare cel Mare acest spectacol n-a ajuns. Decorul, o punte de lemn, imensă, goală, cam rece, luminată când și când de dedesubt, cu efecte scontate, dar nu destul de evidente, oferă slabe, dacă nu chiar nule posibilități de sprijin interpreților, silindu-i, cum spuneam, să ignore spațiul exterior în favoarea introspecției, a interiorizării....

Regizorul mărturisește în caietul de sală că l-a atras la această piesă, între altele, și actualitatea ei, spunând că sunt permanent prezente, în toate lumile, și după patru sute de ani, iubirea, gelozia, patima, infidelitatea, intriga, trădarea, etc.

Ei bine, tocmai aceste eterne date ale omenescului sunt tratate cu destulă răceală în spectacolul căruia, dacă nu i se pot reproșa rigoarea, seriozitatea, rostirea, echilibrul armonios, i se poate reproșa răceală, detașarea – n ca element al modernității lumii noastre – o anume exteriorizare, un retorism care exclude categoric emoția și implicarea. Dar poate că exact asta a voit să ne transmită regizorul, nu nouă, ci tinerei generații care privește cu totală indiferență la tot ce se petrece în jur...

Nu știu, dar judecând după reacția sutelor de tineri din sala de spectacol, mi-am dat seama că ei asistă fără complexe și fără convenita emoție, la un festin Shakespeare, ci-și închipuie că i-a adus școala la o poveste ca oricare alta... Oricum, ei au ascultat atent și bănuiesc că la ore, în zilele următoare, au comentat spectacolul. Dar asta e o altă poveste...

Un spectacol care nu a simplificat doar, din pornire, o mare operă, ci i-a conferit chiar o nedorită notă de simplism, care, recunosc, pe mine una m-a dezamăgit.

Interpretul lui Othello, Medgyesfalvi Sandor a adus în scenă, pe lângă calitățile sale de mult știute, fizic potrivit, virilitate, glas frumos, bună frazare, dicție impecabilă, eleganță, și câteva dintre micile sale neajunsuri, cum ar fi trufia, retorismul gongoric, incapacitatea continuă de concentrare, etc. El este unul din actorii din prima linie ai trupei, așa că nivelul despre care vorbim e destul de înalt...

În scenele cu Brabantio, cu Cassio, cu Iago, actorul reușește să convingă mai curând, ca atitudine și ton, decât în cea cu Desdemona, lipsindu-le amândurora un lucru extrem de important : atracția fizică și sufletească pe care n-o prea simt nici unul, nici celălalt sau nu ne fac pe noi s-o simțim.

De vină este desigur, și interpreta Desdemonei, foarte tână Barabasi Hajnalka, căreia îi lipsesc câteva date esențiale ale personajului: nu e sprintară, zglobie, inocent-zburdalnică, nevinovat-senzuală, nu aduce acel aer de femeie provocatoare fără voia ei, fragilitatea care cere imperios ocrotire și rănește fără să vrea...

Din păcate, tânăra actriță transmite doar o mică, infimă parte din enormul zbucium sufletesc și din tragedia Desdemonei. Nu exercită seducție, nu are candoarea periculoasă a presupusei adulterine, ...

Mai apropiat de personajul – ce-i drept, ofertant – Iago, este actorul Kovacs Levente jr. căruia nu-i lipsesc nuanțările în momentele esențiale ale spectacolului: este, pe rând, viclan și prefăcut, pozând constant în prieten fidel și în om de onoare. E insinuant cu măsură, având destule momente de reală sinceritate, obturate când și când de absența comunicării cu partenerii.

În rolul lui Cassio, Kardos Robert aduce sinceritate și un entuziasm juvenil, mai puțin convingător fiind în scenele, vai, aceleași, cu Desdemona, unde relația lor rămâne luminată doar dintr-o singură parte.

Mi s-a părut foarte aproape de o creație reușită Firtos Edit, căreia rolul Emiliei îi vine mână ușor. Ea – și vestimentar și psihic – e mereu aproape de personajul ei, căruia îi conferă o binevenită complexitate, nereducând-o la datele din piesă. Chiar despre acest subtext adesea ignorat în spectacol e vorba, de sensurile bine ascunse dincolo de impresionantele cuvinte, de acea „lume secundă“ și, la urma urmei, de absența poeziei și a emoției pe care, neapărat, trebuie să le declanșeze în spectator o reprezentație cu *Othello*.

Dar cine știe, poate greșesc eu și cu totul altele erau intențiile regizorului...

În alte roluri, actori serioși ai trupei fac ceea ce trebuie, execută exact indicațiile, dar nici ei, nu am observat că ar încerca să aglomereze în sens bun personajele, o anume oboseală citindu-li-se pe fețe. Iată numele lor: Acs Tibor, Dobos Imre, Dimeny Levente, Matyas Zsolt Imre, Kiss Csaba, Csatos Lorant, Fodor Reka.

Figurația bea cam mult și e cam dezordonat și cam neconvincător mânăta prin spațiul scenic. Cât privește costumele, acestea nu excelează prin nimic, cele ale Desdemonei chiar dezavantajând-o, iar ale bărbaților neambitionând să fixeze ceva anume, nici ca timp, nici ca intenție metaforică.

N-aș spune că spectacolul păcătuiește prin lungime, dar reușește, în lipsa unei viziuni integratoare, capabile să-i confere un mai atent echilibru, să inspire o senzație de monotonie, de posomorală. Pe scurt, mult dorita conjuncție cu eternitatea celebrei piese, cu acest spectacol nu s-a produs...

Teatrul de Stat Oradea, Trupa Szigligeti – Othello de Shakespeare. Traducerea: Kardos Laszlo. Regia: Kincses Elemer. Scenografia: Boloni Vilmos. Cu: Acs Tibor, Dobos Imre, Dimeny Levente, Matyas Zsolt Imre, Medgyesfalvy Sandor, Kardos M. Robert, Kovacs Levente jr., Kiss Csaba, Csatos Lorant, Barabasi Hajnalka, Firtos Edit, Fodor Reka.